

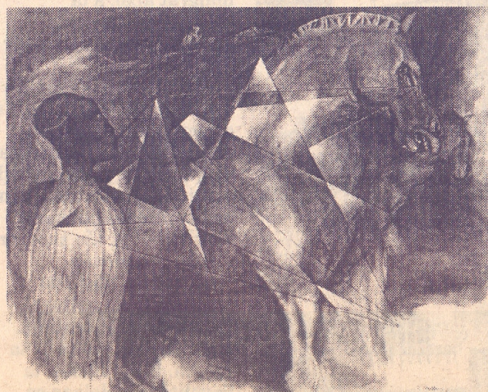
G. Bibiloni

Secessionisme lingüístic

El secessionisme lingüístic és un dels principals problemes que entrebanquen un ús mínimament normal del català al País Valencià. És i ha estat sempre una estratègia productiva contra l'ús de la llengua: ja se sap que la millor manera d'acabar d'enfonsar un idioma de demografia modesta com el nostre, en conflicte amb una poderosa llengua d'un estat jacobí, és xapar-lo en uns quants trossos. A les Balears l'Estatut d'autonomia del 1983 vingué a tancar un període d'incertesa quant a les possibilitats operatives d'aquella estratègia i obrí una etapa en què restà en principi superat el conflicte que ara molts de valencians s'escarrassen a resoldre. La superació provindria del conflicte, però, deixà un pòsit que, com es comença a veure, fa que hàgim de parlar del tema amb moltes matisacions i que les tracamanys blaveres tinguin encara molt de joc: el discurs reiteratiu i obsessiu que han esgrimit de llavors ençà els mandataris illencs sobre el respecte, protecció i no sé què més d'unes nebuloses modalitats lingüístiques insulars que mai no s'ha explicat en què consisteixen. El fet que no pugui sortir per enlloc el nom de la llengua sense l'afegit apel·lagós de les famoses «modalitats pròpies de cada illa» produiria altes dosis d'empeguement si la situació social de la llengua no impedís l'exercici del ridícul lingüístic. Agafat literalment és un discurs anticientífic que correspon a una tècnica política lingüística aberrant, car la normalització d'una llengua consisteix en la implantació en la vida pública de la varietat codificada i estandarditzada que s'ha elaborat precisament per a aquestes funcions. Una altra cosa és que aquesta llengua unificada s'enriqueixi amb aportacions de totes les varietats geogràfiques, però això és una obvietat que no cal que polítics i textos legals vagin repetint com a lloros. A cap polític espanyol, francès o anglès no li passaria pel cap d'associar la normalitat lingüística amb el foment de l'ús de les modalitats lingüístiques de cada regió o comarca. És evident que hi ha un discurs per a les llengües normals i un altre de ben diferent per a les subordinades. Sempre he pensat que els lingüistes, els tècnics, els universitaris, hauríem d'haver impugnat d'entrada aquest discurs anticientífic. Segur que si no s'ha fet és perquè es creia que era només un discurs fet pensant en la galeria, que no arribaria a tenir conseqüències que obstaculitzassin el suposat procés de normalització lingüística. Una cosa és parlar i una altra, actuar. Santa innocència. Una ordre recent del conseller d'educació i cultura que estableix que a les escoles de les illes només es podran utilitzar els llibres que estiguin escrits en les mai no identificades modalitats ja és una actuació contundent. I greu és

el fet que, amb tants de tècnics, pedagogs i assessors, ningú no hagi posat en qüestió tal desbarat. Els llibres que s'han d'usar a les escoles han d'estar escrits en català correcte i punt. Una de les funcions del sistema educatiu és facilitar als escolars l'adquisició de la seva llengua, no d'una part de la seva llengua; facilitar-los el coneixement i el domini de tots els recursos expressius que constitueixen la gran riquesa de la llengua i que permeten als usuaris una competència comunicativa àmplia i eficaç. I això s'aconsegueix amb el contacte amb textos orals i escrits de tots els autors, de tots els llocs, de tots els temes i de tots els estils; no amb l'aixecament de barreres provincianes i amb la depuració de llibres considerats lingüísticament perniciosos. ¿O creu el Govern balear que hi ha llibres que poden fer mal a la competència lingüística dels infants, com els

inquisidors medievals pensaven que n'hi havia que damnaven l'ànima? ¿Hi ha cap comunitat autònoma de llengua espanyola on s'hagi establert que els llibres de text han d'estar escrits en les modalitats locals? ¿Passa això a cap *land* alemany, a cap estat nord-americà, a cap regió italiana o a cap part de França o Anglaterra? Potser alguns pensaven que l'esmentada ordre era feta també pensant en la galeria i que no s'atrevirien a impedir que cap mestre pogués desenvolupar la seva feina i aplicar els elementals principis lingüístico-pedagògics acabats d'exposar. Vana il·lusió. M'acaba d'arribar la notícia d'un fet greu: la Conselleria d'Educació ha denegat l'autorització a les escoles del llibre *Història d'Eivissa* de Bernat Joan i Mari, aduint que no s'adequa als currículums d'etapa i cicle i que no respecta ni protegeix les modalitats insulars de la llengua catalana. No entraré a discutir el primer

motiu de denegació: encara que fos justificat, hi ha l'evidència que el presumpte ús d'unes formes lingüístiques determinades és motiu de rebuig del llibre. Un llibre sobre Eivissa escrit per un eivissenc és enviat a la foguera perquè hi ha unes paraules o formes malignes que podrien pervertir els boixets pitiusos. Hem arribat al punt en què es troben les polítiques lingüístiques de la conselleria de cultura del Govern Balear i de les institucions controlades per Unió Valenciana, que fa poc prohibia l'ús de determinades paraules «catalanes» a les actes del Parlament valencià.

Però la cosa més petrificant és que el llibre està escrit així com s'escriu habitualment a les illes Balears, en la llengua normativa general i amb les formes verbals pròpies de la tradició literària illenca. Aleshores, un, intentant superar el seu estat de perplexitat, aventura la hipòtesi que algun analfabet—encara que formi part d'alguna comissió tècnica—hagi vist paraules com *gat*, *nen* o *got*, que són les formes que tothom fa servir a les Pitiüses i s'hagi vist legitimat a fer un paperet de petit Torquemada que pot deixar malparada tota la professió. Perquè no són bromes: la carta de denegació comença amb un llampant «vist l'estudi i l'informe emès pels especialistes, oïda la Comissió Tècnica d'Assessorament...» Una de dues: o alguns especialistes i tècnics d'aquest país no se'n temen de res o es deixen utilitzar de la forma més llastimosa.

Algú deu pensar que ja és ben hora d'aclarir què dimonis és això de les modalitats que cal protegir i de qui cal protegir-les. ¿Haurien de fer els tècnics del Govern una llista de paraules prohibides als llibres de text perquè autors i editors sàpiguen a què atènyer-se? El sarcasme és que els més alts representants de la institució que més s'esgargamella en la defensa de les llegendàries modalitats utilitzen en públic un paupèrrim català bleda farcit de castellanismes que alguns voldríem aclarir si aquest constitueix una de les modalitats a protegir o què. No, una situació d'absurditat no té altre camí de desblocament que la revisió a fons de tal situació. La situació actual només pot dur desconcert entre els editors, aberracions didàctico-lingüístiques—com un llibre del meu fill que t'enverga a la coberta *Matemàtiques Illes Balears*—, i, al capdavant, un embolica que fa fort per a una llengua que mereix més seriositat i respecte.

Com a lingüista i universitari, deman la derogació de l'ordre abans esmentada i la correcció d'un rumb manifestament errat, que no fa més que perjudicar l'únic objecte que mereix tot el respecte i protecció: la llengua catalana en el seu conjunt, la seva integritat i la viabilitat del seu futur.

Gabriel Bibiloni, professor de la UIB

J. March

Guerrers amb metrallera

Diuen els especialistes en l'anàlisi dels efectes socials dels mitjans de comunicació que la repetició constant d'imatges violentes (reals o de ficció) immunitza la nostra sensibilitat vers aquest tipus d'actes. A un dels telenotícies d'aquesta setmana passada, vaig contemplar com dos o tres soldats agafaven un enemic als carrers de Kinshasa, just vora la balustrada d'un pont d'un riu. El tenien agafat uns pels peus i els altres per les mans; un altre s'hi acostà, aleshores el tiraren al riu i des de dalt del pont descarregaren tot el carregador de la seva metrallera. Fa uns quants dies que vaig veure aquesta cruel i terrible imatge i encara no me la puc treure del cap. El primer que vaig pensar llavors és en un raonament que fa temps que tinc dins el gavatx: Els homes tutsis i hutus, com tants altres nadius africans,

pertanyen a cultures on la violència és un fet connatural o inherent a la seva civilització: la caça és, encara ara, un dels principals mitjans per abastir-se d'aliments, la lluita per àrees territorials tribals just fa dos dies eren el pa de cada dia. Aleshores, hi havia una diferència circumstancial importantíssima, les seves armes eren les llances, i més tard, les espases. Les víctimes d'aquests enfrontaments tribals eren poques ja que aquestes armes no possibilitaven grans carnisseries. Si els nadius africans estan lligats a una cultura guerrera és coherent pensar que aquest instint de lluita no s'ha esborrat per la presència d'uns quants missioners i d'alguns homes blancs que els han format en altres principis ètics i morals diferents als seus, els han ensenyat les primeres lletres i, fins i tot, una llengua diferent a la pròpia. Els antropòlegs actuals mantenen que els principis culturals d'una cultura es van transmetent

genèticament. És clar, llavors, pensar que l'esmentat esperit guerrer continuï present a les generacions actuals. Les armes que els han proporcionat l'home blanc han portat una capacitat mortífera molt superior a les que tradicionalment empraven aquests pobles. Mentre que d'altra banda la cultura de la civilització occidental, que no és superior, però sí més evolucionada, no ha entrat dins el moll del pensament d'aquests homes antics guerrers. La imatge que comentava al principi és una mostra evident d'acarnissament. Es diu que aquests tipus d'actituds sovintegen a les guerres civils, però aquests encruïments, en el cas de les lluites internes dels pobles africans poden ser molt bé la manera d'expressar aquest esperit guerrer que esdevé exterminador quan la potència de l'arma el fa més fort davant un enemic més feble o davant un esperit anihilador, sovint potenciat pels

interessos dels països occidentals. El negoci de la venda d'armes és un dels exemples més aclaparadors i, després, hi podem afegir les aspiracions de domini territorial sobre aquestes zones africanes que tenen els països occidentals. No fa gaire vaig tenir l'oportunitat de parlar amb un membre del col·lectiu s'Oliviera, de Puigpunyent, i em manifestà la seva clara convicció que França tenia molt a veure amb el conflicte del Zaire, actualment, República del Congo. Un cop més podem dir que ens podem trasbalsar davant les imatges violentes que es donen en aquests conflictes, però cal afegir al trasbalsament per la crueltat, el sentiment de frustració total quan pensam que tot el que passa allí és responsabilitat nostra, ja que les potències occidentals per una o una altra raó hi han posat el medi de cultiu.

Jaume March, periodista